

Δραστηριότητα 1.2. – Δικαιώματα, υποχρεώσεις και κανόνες στην τάξη

Εκπαιδευτικοί στόχοι	Αυτή η δραστηριότητα εισάγει μια «βήμα προς βήμα» προσέγγιση που θα χρησιμοποιηθεί με τους μαθητές για να καθοριστούν δημοκρατικά συμφωνημένοι κανόνες για την ομάδα της τάξης τους. Οι μαθητές βιώνουν πως η συμβολή τους έχει σημασία, και πως έχουν την ευκαιρία να επηρεάσουν τη σύνταξη των κανόνων. Αναπτύσσουν μια αίσθηση «ιδιοκτησίας», κι έχουν την εμπειρία της ενεργούς συμμετοχής στη διαμόρφωση της κοινότητας της τάξης ως μικροκοινωνίας. Οι μαθητές ενημερώνονται για τη σύνδεση μεταξύ των δικαιωμάτων, των υποχρεώσεων και των κανόνων (που λειτουργούν σαν τους νόμους στο πλαίσιο της τάξης).
Υλικά	Μεγάλα κομμάτια χαρτί χωρισμένα σε τρία ίσα μέρη.

Διαδικασία

1. Χρησιμοποιώντας ένα «παιχνίδι» για τη δημιουργία ομάδων (π.χ. μοιράζοντας κάρτες που ταιριάζουν για να σχηματιστούν ομάδες ζογκλέρ, βιολονιστών, κ.λπ.), η τάξη χωρίζεται σε τρεις, έξι ή εννέα ομάδες ανάλογα με το μέγεθος της. Η κάθε ομάδα δεν θα πρέπει να έχει παραπάνω από πέντε μαθητές. Η κάθε ομάδα είναι Α, Β ή Γ.
2. Κάθε ομάδα ορίζει έναν εκπρόσωπο. Ο/η εκπαιδευτικός ζητάει από τις ομάδες μια σύντομη ανατροφοδότηση. Πώς επέλεξαν τον εκπρόσωπο τους;
3. Κάθε ομάδα έχει ένα χαρτί χωρισμένο στα τρία. Χρησιμοποιούν το πάνω μέρος του χαρτιού, και καταγράφουν ποια πιστεύουν πως είναι τα δικαιώματα του κάθε ατόμου (συμπεριλαμβανομένου του/της εκπαιδευτικού) στην τάξη τους. Θα πρέπει να καταγράψουν κάθε πρόταση και κάθε πρόταση θα πρέπει να αριθμηθεί.
4. Οι μαθητές δίνουν ανατροφοδότηση καθοδηγούμενοι από τις παρακάτω ερωτήσεις: Πόσο καλά πιστεύεις ότι ολοκλήρωσες την εργασία; Τι είναι αυτό που κάνατε όλοι και βιόθησε; Τι είναι αυτό που προκάλεσε εμπόδια;
5. Οι μαθητές δίνουν την εργασία τους στην επόμενη ομάδα (η Α στη Β, η Β στη Γ, η Γ στην Α).
6. Κάθε ομάδα εκτιμά τη λίστα με τα δικαιώματα που δημιούργησε η προηγούμενη ομάδα, καθοδηγούμενη από τις παρακάτω ερωτήσεις. Τι υποχρεώσεις έχουμε προκειμένου να σεβόμαστε αυτά τα δικαιώματα; Τι πρέπει να κάνουμε; Πώς πρέπει να συμπεριφερόμαστε; Για παράδειγμα: «Ο καθένας έχει το δικαίωμα να ακούγεται». – «Έχουμε την υποχρέωση να ακούμε».
- Χρησιμοποιώντας τους ίδιους αριθμούς που χρησιμοποιήθηκαν στο τμήμα των δικαιωμάτων, οι μαθητές καταγράφουν την αντίστοιχη υποχρέωση (αν μπορούν να σκεφτούν κάποια) στο μέσο του χαρτιού.²
7. Συνεισφορά του/της εκπαιδευτικού: κανόνες για τους κανόνες.
 - Αποφασίστε ποιοι κανόνες, όχι πολλοί, θα αναρτηθούν σε εμφανές σημείο στην αίθουσα.
 - Θα πρέπει να είναι διατυπωμένοι θετικά – «ΚΑΝΕ» κάτι αντί για «ΜΗΝ ΚΑΝΕΙΣ» κάτι.
 - Θα πρέπει να είναι συγκεκριμένοι και να περιγράφουν την απαιτούμενη συμπεριφορά, π.χ. το δικαίωμα να ακούγεσαι, - έχουμε την υποχρέωση να ακούμε, - κανόνας: παραμένουμε σιωπηλοί όταν μιλάνε οι άλλοι.
8. Οι μαθητές δίνουν το χαρτί τους στην επόμενη ομάδα άλλη μια φορά. Οι ομάδες λαμβάνουν υπόψη

2. Οι μαθητές μερικές φορές δυσκολεύονται να συσχετίσουν μια υποχρέωση με ένα δικαίωμα.

όλες τις πληροφορίες από τις δύο προηγούμενες ομάδες, και συμφωνούν σε έναν μέγιστο αριθμό πέντε κανόνων. Αυτοί γράφονται με έντονα γράμματα στο τρίτο και τελευταίο κομμάτι του χαρτιού. Μετά αποσπώνται από το χαρτί και κολλιούνται στον τοίχο. Οι εκπρόσωποι της κάθε ομάδας εξηγούν τους κανόνες της σε ολόκληρη την τάξη.

Συζήτηση καθοδηγούμενη από τον/την εκπαιδευτικό. Οι μαθητές εντοπίζουν περιπτούς κανόνες, και συμφωνούν ως προς το ποιοι κανόνες που εμφανίζονται δυο ή περισσότερες φορές μπορούν να διαγραφούν. Κάποιες ομάδες μπορεί να είναι πρόθυμες να επιτρέψουν να διαγραφούν αυτά που έχουν καταγράψει, ενώ άλλες μπορεί να μην είναι. Οι μαθητές προσπαθούν να πάρουν μια απόφαση με την οποία να συμφωνούν όλοι. Αντί να εξαιρεθεί η δουλειά μιας ομάδας, οι κανόνες που εμφανίζονται πολλές φορές μπορούν να κρατηθούν για περαιτέρω εξέταση.

9. Ψηφοφορία για τους κανόνες. Κάθε μαθητής έχει τέσσερις μάρκες να «ξοδέψει» στους κανόνες εκείνους που πιστεύει πως πρέπει να συμπεριληφθούν. Μπορούν να ψηφίσουν κατανέμοντας τις μάρκες τους όπως θέλουν. Για παράδειγμα, μπορεί να θέλουν να δώσουν όλες τις ψήφους τους σε έναν κανόνα ή να τις κατανείμουν ισομερώς. Οι τέσσερις κανόνες με τον υψηλότερο αριθμό ψήφων γίνονται οι κανόνες της τάξης. Μπορούν να καθαρογραφούν, να υπογραφούν από τον κάθε μαθητή και να αναρτηθούν σε εμφανές σημείο της αίθουσας.
10. Αναστοχασμός. Τι βοήθησε/εμπόδισε; Πώς συνέβαλες στις δραστηριότητες; Παρατήρησες κάποιον στην τάξη που έκανε πράγματα που βοήθησαν; Τι έκαναν ακριβώς;

Αυτή είναι η πρώτη ευκαιρία για την τάξη να εφαρμόσει τους κανόνες και να τους ενισχύσει. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επαινέσει τους μαθητές εκείνους που σέβονται τους κανόνες. Αν είναι δυνατόν, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να αγνοήσει εντελώς αυτούς που δεν τους σέβονται, διαφορετικά θα τους φέρει στο «επίκεντρο» για αρνητικούς λόγους.